

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه شهید چمران اهواز

۹۳۱۶۷۱۴

دانشگاه شهید چمران اهواز

دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق خصوصی

عنوان:

بررسی قواعد حاکم بر دیون پولی در حقوق ایران

استاد راهنما:

دکتر پژمان محمدی

استاد مشاور:

دکتر خلیل احمدی

نگارنده:

المیرا خرمی دل

خرداد ماه ۱۳۹۳

تقدیم به:

پدر، مادر و همسر عزیزم

خدایی را بسی شاکرم که از روی کرم پدر، مادر و همسری فداکار نصیبم

ساخته تا در سایه‌ی درخت پر بار وجودشان یاسایم و در راه کسب علم و

دانش تلاش نمایم.

تشکر و قدردانی

از اساتید فرزانه و دلسوز؛ دکتر پرتمان محمدی و جناب آقای دکتر خلیل احمدی که زحمت راهمبایی و مشاوره‌ی این پایان نامه را منقشیل شدند کمال تشکر و قدردانی را دارم. بدون مساعدت این بزرگواران این پایان نامه به نتیجه مطلوب نمی‌رسیده.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۱	بیان موضوع
۴	اهمیت و ضرورت موضوع
۵	اهداف تحقیق
۵	فرضیه های تحقیق
۷	چارچوب نظری و پیشینه تحقیق
۱۰	تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای تحقیق
۱۱	روش تحقیق
۱۴	مبحث نخست- مفهوم پول و دیون پولی
۱۴	گفتار نخست: پول
۱۴	الف- مفهوم اقتصادی و اجتماعی
۱۵	۱- مفهوم اقتصادی
۱۵	۱-۱- معیار ارزش
۱۶	۱-۲- واسطه مبادله
۱۶	۱-۳- ذخیره ارزش
۱۶	۲- مفهوم اجتماعی
۱۶	۲-۱- پول از منظر اندیشمندان علوم اجتماعی

- ۲-۲- اوصاف پایه ای پول از منظر جامعه شناسی ۱۷
- ب- مفهوم فقهی و حقوقی پول ۱۸
- ۱- مفهوم فقهی ۱۸
- ۲- مفهوم حقوقی ۲۱
- گفتار دوم: تعهد پولی ۲۳
- الف- مفهوم تعهد ۲۳
- ۱- مفهوم عام تعهد ۲۴
- ۲- مفهوم خاص تعهد ۲۵
- ب- موضوع تعهد ۲۵
- ۱- تعهد به تملیک یا انتقال مال ۲۶
- ۲- تعهد به انجام کاریا عدم انجام کار ۲۶
- ۳- تعهد به پرداخت وجه نقد ۲۶
- ۳-۱- تعریف دین پولی ۲۶
- ۳-۲- مصادیق دین پولی ۲۷
- ج- ماهیت متعهدبه ۲۹
- ۱- نظریه مالی و شخصی بودن متعهدبه ۲۹
- ۲- نظریه مالی و غیرمالی بودن متعهدبه ۳۰
- د- تفاوت میان مدیون دین پولی و ملتزم به تأدیه آن ۳۰
- ۱- تفاوت در ماهیت تعهد ۳۱

- ۲- تفاوت در امکان رجوع ۳۱
- مبحث دوم- ماهیت دیون پولی ۳۲
- گفتار نخست- ماهیت ایفای دیون پولی ۳۳
- الف- ایفای دیون پولی: تملیک مال یا انجام کار ؟ ۳۳
- ب- الزام آور بودن ۳۵
- ج- تعهد به نتیجه بودن ۳۵
- گفتار دوم- ابعاد حقوقی - اقتصادی نوسان ارزش پول ۳۸
- الف- عوامل موثر بر نوسان ارزش پول ۳۸
- ۱- رشد نقدینگی ۳۸
- ۲- انباشت عدم تعادل های اقتصاد ۳۸
- ۳- اعمال تحریم های اقتصادی علیه یک کشور ۳۹
- ۴- شکل گیری موج انتظار منفی ۴۰
- ب- اثرات نوسان ارزش پول بر نظام حقوقی ۴۰
- ۱- افزایش دعاوی حقوقی ۴۰
- ۲- افزایش ارتکاب جرایم ۴۱
- ۳- کاهش مبادلات تجارתי بینالمللی ۴۲
- ۴- نقض تعهدات ۴۲
- ج- تعدیل حقوقی جبران نوسان ارزش پول ۴۳
- ۱- تعدیل قانونی ۴۳

- ۱-۱- تعدیل قانونی در قالب تعدیل مالالاجاره: ۴۳
- ۱-۲- تعدیل قانونی مهریه ۴۴
- ۱-۳- تعدیل قانونی در مورد مطالبات بانکها ۴۴
- ۲- تعدیل قراردادی ۴۶
- ۲-۱- شرط جبران کاهش ارزش پول ۴۶
- ۲-۲- شرط ارزش پول با ارزش کالای دارای ارزش ثابت ۴۶
- ۲-۳- قرض دادن ارزش و مالیت پول ۴۶
- ۲-۴- خرید و فروش پول بهصورت نسیه ۴۶
- ۳- تعدیل قضایی ۴۷
- ۳-۱- مهلت عادلانه ۴۷
- ۳-۲- حوادث پیشبینی نشده ۴۸
- مبحث سوم- تمایز دیون پولی از دیون دیگر ۴۹
- گفتار نخست: ویژگیهای دیون پولی در مرحله تشکیل قرارداد ۴۹
- الف- عدم لزوم موجود بودن موضوع دین در زمان قرارداد ۵۰
- ب- عدم لزوم قدرت بر تسلیم در زمان وقوع قرارداد ۵۲
- ج- عدم تأثیر علم یا جهل در مرحله ایجاد تعهد ۵۳
- گفتار دوم: ویژگی های دیون پولی در مرحله اجرای عقد ۵۳
- الف- عدم تأثیر ناتوانی مالی و غیرمالی متعهد در ایفای دیون پولی ۵۴
- ب- عدم تأثیر اعسار و ورشکستگی در ایفای دیون پولی ۵۵

- ۱- عدم تأثیر اعسار ۵۵
- ۲- عدم تأثیر ورشکستگی ۵۶
- ج- تأثیر اندک عوامل خارجی بر دیون پولی ۵۷
- د- متأثر بودن از شرایط اقتصادی ۵۹
- ه- سهولت فرار مدیون از اجرای تعهدات پولی ۵۹
- و- دادرسی دیون پولی ۶۰
- ۱- تمایز در شیوه تعیین بهای خواسته ۶۰
- ۲- معیار تعیین میزان خسارت ۶۱
- ۳- تعهدات پولی مستمر ۶۲
- مبحث نخست: دیدگاه های مربوط به جبران کاهش ارزش پول ۶۴
- گفتار نخست: دیدگاه های عرفی نسبت به جبران کاهش ارزش پول ۶۶
- الف- نظریه جبران مطلق و نظریه واکنش در حالات مختلف ۶۶
- ۱- نظریه جبران مطلق ۶۶
- ۲- تفاوت واکنش عرف در نرخ های مختلف تورم ۶۷
- ۱-۲- واکنش عرف نسبت به کاهش ارزش پول ۶۷
- ۲-۲- عدم واکنش عرف نسبت به کاهش ارزش پول ۶۸
- ۳-۲- ابهام در واکنش یا عدم واکنش عرف ۶۸
- گفتار دوم: دیدگاه های فقهی نسبت به کاهش ارزش پول ۶۹
- الف- دلایل موافقان جبران کاهش ارزش پول ۶۹

- ۱- معنا یافتن تساوی عوضین با جبران کاهش ارزش پول ۶۹
- ۲- حفظ ارزش ها ویژگی برجسته پول ۷۰
- ۳- مثلی بودن پول های اعتباری بر حسب قدرت خرید ۷۱
- ۴- قیمی بودن پول های فعلی ۷۱
- ۵- اقتضای قاعده عدل ۷۱
- ۶- قدرت خرید بودن پول های فعلی ۷۲
- ۷- جر نفعی نبودن جبران کاهش ارزش پول ۷۲
- ب- دلایل مخالفان جبران کاهش ارزش پول ۷۳
- ۱- مثلی بودن پول ۷۳
- ۲- ربا بودن جبران کاهش ارزش پول ۷۴
- ۳- دلالت سیره متشرعه ۷۵
- ۴- ایجاد جهالت با جبران کاهش ارزش پول ۷۶
- گفتار سوم: دیدگاه های حقوقی نسبت به کاهش ارزش پول ۷۶
- الف- موافقان ضمان کاهش ارزش پول ۷۷
- ۱- عرف و بنای عقلا ۷۷
- ۲- ضمان قیمی پول ۷۷
- ۳- عدل و انصاف ۷۷
- ۴- شرط ضمنی ۷۸
- ب- مخالفان ضمان کاهش ارزش پول ۷۸

- ۱- حاکمیت اراده و لزوم احترام به آن ۷۸
- ۲- ممنوعیت ربا ۷۹
- مبحث دوم: وضعیت طلبکاران دیون پولی در نظام حقوقی ایران ۷۹
- گفتار نخست: ساز و کارهای موجود حمایت از طلبکاران ۸۰
- الف- حفظ ارزش پول در مهریه ریالی ۸۰
- ۱- قوانین و مقررات موجود ۸۰
- ۱-۱- تبصره ماده ۱۰۸۲ قانون مدنی (تعدیل مهریه) ۸۰
- ۱-۲- قانون استفساریه تبصره ماده ۱۰۸۲ ۸۱
- ۱-۳- آیین‌نامه اجرایی قانون الحاق یک تبصره به ماده ۱۰۸۲ قانون مدنی ۸۱
- ۲- تحلیل و ارزیابی مقررات راجع به تعدیل مهریه ۸۲
- ۲-۱- وجه رایج ۸۲
- ۲-۲- تغییر شاخص قیمت ۸۲
- ۲-۳- سالانه ۸۳
- ۲-۴- قلمرو زمانی تبصره ۸۳
- ۲-۵- رویکرد حمایتی و جانبدارانه ۸۴
- ب- حفظ ارزش پول در عقد اجاره ۸۴
- ۱- قانون روابط موجر و مستاجر ۸۵
- ۲- ارزیابی تعدیل اجاره بها ۸۵
- ج- حفظ ارزش پول در عقد بیع فاسد ۸۶

- ۱- نظریات مشورتی اداره حقوقی ۸۷
- ۲- رویه قضایی ۸۷
- ۳- تحلیل حقوقی حفظ ارزش پول در عقد بیع فاسد ۸۸
- د- حمایت از طلبکاران در عموم دیون پولی ۸۹
- ۱- ماده ۵۲۲ قانون آیین دادرسی مدنی ۸۹
- ۲- موضوع ماده ۵۲۲: خسارت تاخیر تأدیه یا جبران ارزش پول؟ ۹۱
- ۱-۲- موضوع ماده ۵۲۲، تنها جبران ارزش پول است ۹۱
- ۲-۲- موضوع ماده ۵۲۲، همان خسارت تأخیر تأدیه است ۹۲
- ۳- ارزیابی وضعیت موجود ۹۳
- گفتار دوم: مشکلات مربوط به حقوق طلبکاران دیون پولی و راهکارها ۹۴
- الف- حمایت ناکافی قانونی از طلبکاران در معاملات به قصد فرار از دین ۹۴
- ۱- نارسایی های قانونی ۹۵
- ۲- راهکارهای قابل پیشنهاد ۹۹
- ب- ناکارآمدی حمایت از طلبکاران در عقود تملیکی ۱۰۰
- ۱- سازو کارهای قانونی موجود ۱۰۰
- ۲- راهکارهای قابل پیشنهاد ۱۰۲
- ج- نابسامانی های دعوای اعسار ۱۰۳
- ۱- رأی وحدت رویه شماره ۷۲۲ ۱۰۳
- ۱-۱- نادیده گرفتن مقررات مربوط به اعسار از محکومبه ۱۰۴

- ۱-۲- مغایرت با مقررات دعوای متقابل ۱۰۶.....
- ۲- مصوبات رییس قوه قضاییه ۱۰۷.....
- ۲-۱- بخشنامه در خصوص قانون نحوه اجرای محکومیت های مالی ۱۰۷.....
- ۲-۲- دستورالعمل ساماندهی زندانیان و کاهش جمعیت کیفری زندان ها ۱۰۹.....
- ۳- راهکارهای قابل پیشنهاد ۱۱۰.....
- د- دشواری شناسایی اموال بدهکاران و نگاه ارفاقی به آن ۱۱۲.....
- ۱- دشواری شناسایی اموال بدهکاران ۱۱۲.....
- ۲- نگاه ارفاقی شدید قوانین به مستثنیات دین ۱۱۳.....
- ۳- راهکارهای قابل پیشنهاد ۱۱۴.....
- ۳-۱- ایجاد سامانه شناسایی اموال ۱۱۴.....
- ۳-۲- ایجاد نهاد تخصصی برای شناسایی اموال و وصول مطالبات ۱۱۶.....
- ۳-۳- محدود نمودن مصادیق مستثنیات دین ۱۱۷.....
- ه- عدم امکان طرح دعوای مستقیم و غیر مستقیم توسط طلبکار ۱۱۸.....
- ۱- دعوای غیرمستقیم ۱۱۸.....
- ۲- دعوای مستقیم ۱۱۹.....
- ۳- راهکار قابل پیشنهاد ۱۲۰.....
- مبحث سوم: پرداخت دیون پولی ۱۲۱.....
- گفتار نخست: ابعاد شکلی پرداخت دیون پولی ۱۲۱.....
- الف- شیوه های پرداختهای بانکی ۱۲۲.....

- ۱- شیوه های پرداخت بانکی با توجه به روش پرداخت ۱۲۲
- ۱-۱- پرداخت های بانکی سنتی ۱۲۳
- ۱-۱-۱- پرداخت با وجه نقد ۱۲۳
- ۱-۱-۲- پرداخت با چک ۱۲۴
- ۱-۱-۳- پرداخت با برات و سفته ۱۲۵
- ۱-۱-۴- اعتبارات اسنادی ۱۲۵
- ۱-۲- پرداخت های بانکی نوین ۱۲۶
- ۱-۲-۱- کارت بدهی ۱۲۶
- ۱-۲-۲- چک کارت ۱۲۷
- ۱-۲-۳- پرداخت کارتی در اینترنت ۱۲۷
- ۲- ارزیابی شیوه های پرداخت بانکی و راه کارها ۱۲۸
- ب- شیوه های پرداخت بینالمللی ۱۳۰
- ۱- پرداخت بر اساس حساب باز ۱۳۰
- ۲- پرداخت با اسناد تجاری یا وصول اسنادی ۱۳۲
- ۲-۱- وصول اسنادی ساده ۱۳۲
- ۲-۲- بروات اسنادی وصولی ۱۳۲
- ۳- اعتبار اسنادی ۱۳۳
- ۴- پیش پرداخت ۱۳۳
- ۵- ارزیابی شیوه های پرداخت بینالمللی ۱۳۴

- گفتار دوم: احکام حقوقی پرداخت دیون پولی ۱۳۵
- الف- پرداخت توسط مدیون و پرداخت توسط ثالث ۱۳۵
- ۱- پرداخت توسط مدیون ۱۳۶
- ۱-۱- جواز تصرف در مال ۱۳۶
- ۱-۲- اهلیت تصرف ۱۳۷
- ۲- پرداخت توسط ثالث ۱۳۷
- ب- امکان تجزیه طلب ۱۴۰
- ۱- لزوم یگانگی موضوع طلب و تأدیه ۱۴۰
- ۲- آثار عدم امکان تجزیه دین پولی ۱۴۳
- ۲-۱- در صورت تعدد طلبکاران ۱۴۳
- ۲-۲- در صورت تعدد مدیون ۱۴۳
- ۱- قانون اجرای احکام مدنی ۱۴۴
- ۲- قانون نحوه اجرای محکومیت های مالی ۱۴۵
- ۳- لایحه نحوه اجرای محکومیت های مالی ۱۴۶
- نتیجه ۱۴۷
- منابع فارسی ۱۵۴

نام خانوادگی: خرمی دل	نام: المیرا	شماره دانشجویی: ۹۰۱۶۷۰۱
عنوان پایان نامه: بررسی قواعد حاکم بر دیون پولی در حقوق ایران		
استاد راهنما: دکتر پژمان محمدی		
استاد مشاور: دکتر خلیل احمدی		
درجه تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: حقوق	گرایش: خصوصی
دانشگاه: شهید چمران اهواز	دانشکده: اقتصاد و علوم اجتماعی	گروه: حقوق
تاریخ فارغ التحصیلی: ۱۳۹۳/۰۳/۲۴		تعداد صفحه: ۱۶۴
کلید واژه‌ها: دیون پولی، کاهش ارزش پول، معامله به قصد فرار از دین، اعسار، پرداخت دیون پولی		
<p>چکیده</p> <p>پایان نامه کنونی که «بررسی قواعد حاکم بر دیون پولی در حقوق ایران» نام دارد، در یک مقدمه و دو فصل موضوعی، تدوین شده است. در فصل نخست آن، به بیان کلیاتی از مفهوم و ماهیت دیون پولی و وجه تمایز آن از سایر دیون، پرداخته شده و در فصل دوم به موضوع موقعیت دیون، شامل دیدگاه‌های مربوط به جبران کاهش ارزش پول، مشکلات طلبکاران دیون پولی و شیوه‌ها و احکام پرداخت، اشاره شده است. سؤال اصلی این رساله، آن بوده است که آیا احکام قانونی نظام حقوقی ایران درباره دیون پولی برای حمایت از طلبکاران، مناسب هستند؟ در مجموع، قواعد حاکم بر دیون پولی گویای آن است اگرچه در برخی از قوانین موجود، سازو کارهایی مانند خسارت تأخیر تأدیه و جبران کاهش ارزش پول، برای حمایت از طلبکاران دیون پولی، پیش‌بینی شده است، اما نظام تقنینی موجود، نتوانسته است به شیوه شایسته‌ای از آنان حمایت نماید. در حال حاضر، ناکارآمدی مقررات مربوط به معاملات به قصد فرار از دین در کنار مقررات مربوط به اعسار، برجسته‌ترین مشکلات طلبکاران است که در این رساله برای رفع آنها راه‌کارهایی پیشنهاد شده است. با توجه به تأثیر شیوه‌های شکلی و احکام ماهوی پرداخت، در رسیدن طلبکاران به حق خود، در قسمت پایانی رساله نیز به این موضوعات پرداخته شد.</p>		

مقدمه

بیان موضوع

پایان نامه کنونی که «بررسی قواعد حاکم بر دیون پولی در حقوق ایران» نام دارد، مهم‌ترین ابعاد این موضوع را که همواره در نظام حقوقی ایران، محل بحث و نزاع بوده، مورد بررسی قرار داده است. امروزه بسیاری از تعهدات اشخاص در قالب تعهد مالی و از نوع تعهد به پرداخت مبلغی پول است، مانند: تعهدات اشخاص در مقابل بانک‌ها و موسسات اعتباری و مالی، بدهی‌های مالیاتی، عوارض، ثمن در عقد بیع، اجاره بها، مهریه زوجه، ضرر و زیان ناشی از جرم، خسارت ناشی از مسولیت‌های مدنی، هزینه دادرسی و تعهدات جاری.¹ همان‌طور که ملاحظه می‌شود همه این تعهدات، صرف نظر از منشاء پیدایش‌شان، جنبه‌ی پولی داشته و در قالب تعهد یا دیون پولی مطرح می‌شوند.

در خصوص دیون پولی، چند موضوع بحث‌برانگیز وجود دارد که البته ورود به آن‌ها مستلزم داشتن پیش‌زمینه در مورد مقوله‌هایی چون مفهوم پول و دیون پولی، ماهیت دیون پولی و وجه تمایز آن از سایر دیون است. از این رو، برای بررسی موضوعات بحث‌برانگیز دیون پولی، تحلیل و بررسی ویژگی‌های خاص این دسته از دیون مالی، مانند تاثیر ناتوانی متعهد در انجام تعهدات پولی، لازم است. به‌عنوان مثال، در تعهداتی که موضوع آن‌ها تسلیم عین معین است از قبیل تعهد فروشنده به تسلیم مبیع خارجی و یا تعهداتی که موضوع آن‌ها انجام فعل یا ترک فعل می‌باشد، مانند تعهد یک پیمانکار به ساختن بنا، قاعده ای وجود دارد به‌عنوان «قاعده ی تعذر وفا به مدلول عقد»، که بر اساس آن، هر تعهدی که عمل به مضمون آن متعذر باشد، باطل است، در حالی که

¹. تعهداتی که در طول یک سال یا در طی یک دوره معین از محل دارایی‌های جاری تسویه یا پرداخت می‌شوند.

تعهدات پولی اصولاً مشمول قاعده مذکور نمی‌گردند. بنابراین، در راستای روشن شدن این موضوعات پایه‌ای لازم است، به برخی از سوالات اساسی، پاسخ داده شود. مانند آن که: آیا ناتوانی متعهد در این گونه تعهدات باعث سقوط تعهد می‌گردد؟ آیا شخصی که از نظر مالی، ناتوان است، می‌تواند تعهد پولی را بر عهده گیرد؟ و یا اینکه اگر بعد از قبول تعهد ناتوان شود، ناتوانی وی چه آثاری بر تعهد دارد؟ که در پایان‌نامه موجود به این سوالات پاسخ داده شده است.

اما در خصوص مباحث چالش برانگیز دیون پولی، در میان همه این مباحث، چند موضوع نسبت به سایر موارد برجسته‌تر جلوه‌گر شده‌اند. نخست آن که، بسیار اتفاق می‌افتد که باگذشت زمان، ارزش پول افزایش و یا کاهش می‌یابد، که البته این نوسان ارزش ممکن است در فاصله ثبوت دین پولی و پرداخت آن رخ دهد. در این هنگام است که مساله‌ی کاهش ارزش پول و تاثیر آن بر بازپرداخت دیون مطرح می‌گردد و این سوال کلیدی را به همراه دارد که آیا می‌توان هنگام تأدیه، مدیون را ملزم نمود که با اضافه کردن تعداد واحدهای پولی، بر مقدار اسمی دین، ارزش از دست رفته پول را جبران نماید و آیا می‌توان، داین را ملزم نمود که با کسر کردن از مقدار اسمی دین، از ارزش افزوده پول صرف‌نظر نماید؟ پاسخ بدین سوالات، در گرو روشن شدن پاسخ پرسش دیگری می‌باشد و آن، اینکه آیا موضوع دین، مقداری پول که در بردارنده میزان معینی قدرت خرید باشد، است یا تعدادی معین از واحدهای پول صرف‌نظر از توان خرید آن‌ها؟

در این خصوص، علاوه بر اینکه نظرهای متفاوتی از سوی حقوقدانان و فقها، بیان شده، قوانینی چند نیز به تصویب رسیده است. به موجب برخی از قوانین مصوب در این زمینه از جمله قانون الحاق یک تبصره به ماده ۱۰۸۲ قانون مدنی مدیون می‌بایست به اندازه ارزشی که در مقابل داین بر عهده گرفته است، تعدادی از واحدهای پولی را در اختیار وی قرار بدهد. با این حال،

تصویب این قوانین، حسن ختام منازعات علمی برشمرده شده نبود زیرا از یک طرف خود این قوانین در برخی موارد، مبهم و در تعارض با یکدیگر و از طرف دیگر، با تردید جدی از جهت «استثنایی بودن» کاربرد خود روبه رو بوده اند که همه این موارد در این رساله مورد تحلیل و بررسی قرار خواهند گرفت.

موضوع چالش برانگیز دیگری که در خصوص دیون پولی در نظام حقوقی ایران وجود دارد، نارسایی‌های قانونی در مورد حمایت از طلبکاران دیون پولی است، به گونه‌ای که قوانین ناقص و ناکارآمد کنونی، راه را برای شانه‌خالی کردن بدهکاران از ایفای تعهدات خود، هموار نموده و موجب تصویب قوانین و مقررات متعدد در چند دهه اخیر شده است. لازم به یادآوری است، اگرچه قانونگذار ایرانی، در بدنه نظام حقوقی، ساز و کارهایی چون جبران ارزش پول در مهریه ریالی (تبصره ماده ۱۸۰۲ قانون مدنی) و خسارت تاخیر تادیه (ماده ۵۲۲ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی) را برای حمایت از طلبکاران دیون پولی، تعبیه نموده است اما مخالفت پیشین شورای نگهبان (با استناد به ربا بودن دریافت خسارتی از این نوع) به حساسیت نهاد خسارت تاخیر تادیه دامن زده، این نهاد هم چنان مخالفانی دارد. از این رو، پاسخ به این سوال که امکان مطالبه‌ی این خسارت، تحت چه شرایطی امکان‌پذیر است و آیا علاوه بر خسارت ناشی از کاهش ارزش پول، خسارت تاخیر تادیه را نیز می‌توان مطالبه نمود، حایز اهمیت خواهد بود.

در کنار این دو موضوع، بحث شیوه پرداخت دیون پولی نیز حایز اهمیت است. برای روشن شدن تمام زوایای قواعد حاکم بر دیون پولی، این موضوع نیز باید مورد بررسی قرار گیرد؛ چرا که امروزه پرداخت دیون پولی فقط، به شکل تسلیم نمودن مقداری اسکناس به داین صورت

نمی‌گیرد، بلکه با توجه به گسترش و تنوع معاملات، به منظور تسهیل داد و ستد از وسایل پرداخت دیگری نیز استفاده می‌شود. برای نمونه، دین پولی ممکن است از حساب بانکی مدیون به وسیله صدور چک، وصول شود و یا به حساب بانکی داین واریز شده و یا از طریق الکترونیکی پرداخت گردد. هر کدام از شیوه‌های مختلف پرداخت دین پولی از جهت شرایط مربوط به پرداخت مسایلی به همراه دارند.

اهمیت و ضرورت موضوع

آمارهای موجود نشان می‌دهد، امروزه حجم گسترده‌ای از پرونده‌های مطروحه در محاکم قضایی ایران در خصوص تعهدات پولی است که برخی از مصادیق آن در بالا برشمرده شد، از این رو، تدوین و نگارش هر اثر علمی که به تحلیل این موضوع پرداخته و از برخی از جنبه‌های آن ابهام‌زدایی نماید، ضروری تلقی می‌شود؛ چرا که بی‌شک راه گشای قضات محاکم، وکلا و مشاوران حقوقی بوده و موجب تنویر اذهان اصحاب دعوا در مصاف با قوانین، رویه‌ها و نظرات حقوقی مبهم نیز خواهد شد. علاوه بر ضرورت برشمرده شده، باید افزود: نظام اقتصادی ایران در چند دهه اخیر، همواره با نوسان‌های اقتصادی زیاد و مستمری، دست و پنجه نرم کرده که به تبع آن، نظام حقوقی کشور را نیز متاثر ساخته است، در نتیجه انجام پژوهش‌های حقوقی مرتبط با این موضوع به همراه راه‌کارهای عملی، در راستای تعدیل آسیب‌های وارده به نظام حقوقی کشور، ضروری به نظر می‌رسد. در تکمیل این ادعا باید افزود، تجربه نشان داده است که نوسان‌های اقتصادی تاثیر بسیاری در نقض تعهدات مالی افراد دارند و کاهش عمده ارزش پول در بسیاری موارد، موجب ترغیب به نقض عهد و طفره رفتن از اجرای تعهدات شده است. البته این نقض تعهد به یک طرف محدود نمی‌شود زیرا همواره امکان سوءاستفاده به نحوی از انحاء برای طرفین